

Особистісний імідж сучасного педагога

Професія педагога є особливою. Учителі – це люди, які завжди перебувають у полі зору учнів, батьків, колег, виконуючи важливу соціальну місію.

Імідж – це своєрідний людський інструментарій, що допомагає вибудувати взаємини з навколишнім світом. Це не тільки візуальний образ, але і спосіб мислення, дії, учинки, уміння спілкуватися, мистецтво говорити й, що важливо, слухати.

Проблемі іміджу ділової людини присвячено великий загал праць різних напрямів. Зокрема, досліджувалися питання створення позитивного іміджу політика (Платон, Аристотель, Н. Макіавеллі, З. Фрейд, М. Вебер, Г. Лебон, В. Шепель, К. Плешаков, О. Шестопал, К. Абашкіна, М. Михальченко, І. Кресіна, Д. Табачник).

Проблемам іміджу педагога присвячено небагато праць, зокрема, імідж викладача вищої школи розглядали В. Ісаченко та О. Ковальова; імідж учителя початкової школи, соціального педагога в післядипломній освіті, учителів філологічних спеціальностей у позанавчальній діяльності відповідно досліджували І. Размолодчикова, І. Ніколаєску, М. Сперанська-Скарга. Тому вважаємо, що питання формування особистісного іміджу сучасного педагога загальноосвітнього навчального закладу є актуальним і цікавим [1, с. 75].

Особистий імідж формується під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів. Він відображає, підкреслює Е. Семпсон, погляд на особистість відносно свого «Я» – самоімідж, оточення – бажаний імідж, а також як необхідний імідж він повинен відповідати тому чи іншому статусу.

Головне в іміджі ділової людини – бути природним, випромінювати доброту і надійність. Не можна допускати прояву напруженості, появи яскравого рум'янцю і блідості, нервових і зайвих жестів і гримас, вираження відчуженості чи, навпаки, неприродного інтересу, гніву і байдужності.

Сучасними вітчизняними дослідниками виявлено розбіжність у значимості особистісного іміджу педагога для учнів і вчителів. За даними Є. Російської, у списку десяти професійно значимих якостей учителя у кінці ХХ століття імідж посідає друге місце з погляду дітей, і лише восьме – з погляду самих педагогів.

Відповідно до положень сучасної педагогіки учитель має володіти такими якостями: любов до дітей, почуття національної

гідності, чесність, совість, справедливість, об'єктивність, витримка, стриманість, терпеливість, організаторські здібності, уміння працювати з дитячим колективом, усебічний розвиток, принциповість і вимогливість, оптимізм, любов до життя, чуйність, гуманне ставлення до людей, творчий склад мислення, тактовність.

На жаль, у цьому переліку якостей не віднаходимо поняття «особистісний імідж», тобто творення публічного образу вчителя, який впливає на настрій і почуття вихованців, сприяє формуванню в них компонентів морально-естетичної культури.

У той же час зазначається, що «на основі особистих якостей у процесі професійної підготовки в педагога мають бути сформовані необхідні вміння» [2, с. 20].

Відповідно до сучасного розуміння поняття "імідж педагога" зазначені вміння є складовою особистісного іміджу вчителя загальноосвітнього закладу.

Поняття «імідж» інтерпретується по-різному. На наш погляд, «професійний педагогічний імідж вчителя» – це форма самовиявлення індивідуального цілісного образу особистості учителя як реалізатора потреб мікро- і макросоціуму в освітніх послугах, за якої виявляються найбільш виразні ділові та особистісні якості відповідно до статусу вчителя та соціальної ролі в освітньому середовищі.

Імідж учителя визначають як безпосередньо або зумисне створюване ним візуальне враження про себе [3, с. 92].

У педагогічній науці є різні підходи щодо класифікації іміджу. Зокрема, за функціональним підходом виокремлюють такі види іміджу: особистісний – імідж педагога, зумовлений його внутрішніми та особливими індивідуальними рисами; професійний – імідж учителя, детермінований професійними якостями; бажаний – імідж, до якого прагне учитель; дзеркальний – імідж, що відповідає його уявленню про себе; корпоративний – імідж школи, вищого навчального закладу, факультету тощо.

Імідж класифікують також за іншими параметрами. Наприклад, вищезазначені види іміджу (особистісний, професійний, корпоративний) за характеристиками можуть бути як позитивними, так і негативними.

Структура іміджу вчителя є полікомпонентною [4, с. 68]. Його головними складовими визначено такі:

- внутрішнє «Я» (внутрішній образ учителя, що відповідає обраному фаху та виявляється в його професійній культурі й мисленні, емоційності та творчому настрої, привабливості й вишуканості, внутрішній стійкості й гідності, позиції та ступені мобілізації тощо);

- зовнішній вигляд учителя (засвідчує ціннісні риси, які в гармонійному поєднанні з педагогічним артистизмом створюють позитивний образ учителя, сприяють формуванню гарного враження і репутації, допомагають виявити себе не тільки привабливою людиною, але й чудовим педагогом);

- використання вербальних і невербальних засобів спілкування (жести, міміка, пантоміміка, інтонація, магія слова, темпоритм мовлення педагога мають привертати увагу учнів до нього, викликати довіру і налаштовувати їх до активної взаємодії).

Безперечно, зовнішній вигляд залежить від окремо взятої особистості. Але не варто забувати, що вчителі – це зразок для наслідування, тому їх зовнішній вигляд має бути бездоганним у всьому. Адже вчителю, а особливо молодому, учні надто важко вибачають будь-які недоліки. Що запам'ятовується під час першої зустрічі з незнайомими? Так, зовнішній вигляд. Безперечно, набагато важливішим вважається інтелект, але все ж одяг визначає те, що про вас подумують інші люди та яке враження про вас у них складеться.

У зовнішньому вигляді вчителя (зокрема й одязі) має відбиватися його статус, адже між учнями й учителем має дотримуватися певна дистанція. Це передбачає бездоганність у кожній деталі: акуратна зачіска, незухвалий одяг, начищене взуття, неяскравий макіяж, елегантність тощо. У зовнішньому вигляді також важлива міра: нічого не повинно бути «занадто», якщо лише відсутність міри не є способом привернути до себе увагу та «запам'ятатись»

Зовнішній вигляд залежить від кожної окремої особистості, саме тому вчительський імідж може бути як позитивним, так і негативним. А. Макаренко зазначав: «Я повинен бути естетично виразним, тому я жодного разу не вийшов з непочищеними чобітьми або без пояса. Я теж повинен мати якийсь шик, у міру сили та змоги, звичайно. Я не допускав у клас учителя, якщо він був неохайно одягнений...» [5, с. 34]. А також: «Я теж повинен бути таким радісним, як колектив. Я ніколи не дозволяв собі мати сумне обличчя. Навіть коли в мене

були неприємності, коли я хворий, я повинен уміти не виявляти цього перед дітьми» [5, с. 23].

Отже, потрібно розумно враховувати вимоги моди, створюючи свій зовнішній вигляд, і дотримуватися правила: бути одягненим, за можливістю, якомога більш елегантно та сучасно. Крім того, актуальним і доцільним є необхідність удосконалення наявної системи розвитку педагогічної майстерності щодо створення механізму формування стійкого цілісного образу педагога, педагогічного іміджу, який забезпечить оптимальні умови для навчання й виховання учнів.

Список використаних джерел

1. Булатова О. Имидж педагога – мода или необходимость? / О. Булатова // Директор школи. Україна. – 2003. – № 2. – С. 74–78.
2. Ковальчук Л. Формування іміджу майбутнього вчителя у процесі вивчення педагогічних дисциплін в класичному університеті / Л. Ковальчук // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – 2007. – Вип. 22. – С. 65–74.
3. Кузьмінський А. І. Педагогіка : підручник / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – 3-тє вид., випр. – К. : Знання-Прес, 2008. – 447 с.
4. Особистість учителя у висловлюваннях представників вітчизняної та зарубіжної педагогіки, діячів науки, культури // Педагогіка : Хрестоматія / уклад. А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – К. : Знання-Прес, 2008. – С. 14–31.
5. Черновол-Ткаченко Р. І. Імідж сучасної освітньої установи / Р. І. Черновол-Ткаченко // Управління школою. – 2006. – № 19–21. – С. 92–95.